

Transhumanistična vizija feminizma

Nabor dogodkov postavlja v središče osvobajanje ženske ter socialno enakost

V enournem performansu Golo življenje, ki ga ustvarjajo Olja Grubić, Anita Wach, Kristina Aleksova, Sara Horžen, Anja Novak in Ena Kurtalić, prevladuje akcija ribanja. Fotografiji Nada Žgank

Anja Radaljic

🕒 20.10.2019 ob 22:00

Izpostavljen nabor dogodkov hkrati postavlja v središče osvobajanje ženske ter socialno enakost – treba je ohraniti v zavesti, da eno brez drugega ni mogoče.

Film *Shulie* v režiji **Elisabeth Subrin**, ki je bil v okviru *Mesta žensk* pri nas uprizorjen premierno, skozi rekonstrukcijo študijskega filma o **Shulamith Firestone** vzpostavlja kritičen odnos do obdobja, v katerem je Shulamith Firestone začela umetniško in aktivistično kariero, ter ga primerja z okoliščinami iz devetdesetih let prejšnjega stoletja.

Retrospektiva nam skozi soočanje dveh obdobjev osvetljuje tudi zgodovinski trenutek, v katerem si film ogledujemo, ter osvetli feminizem v treh obdobjih: sedemdesetih, devetdesetih in zdajšnjosti. Ne glede na to, da je odločitev za prevod *Dialektike spola* Shulamith Firestone, ki je letos izšel pri založbi /*cf, nekoliko spodbudil tudi »banalen« interes za prevod feministične klasike, ki pri nas še ni bila prevedena, kot je na predstavitvi knjige pojasnila Tanja Renner, je to delo, ki še vedno dialogizira s sodobnostjo.

Dialektika spola

Shulamith Firestone v manifestnem esejistično-teoretsko-literarnem delu *Dialektika spola: zagovor feministične revolucije* med drugim raziskuje potencialno feministično prihodnost: zavzema se za egalitarno družbo, gre ji za razgradnjo nuklearne patriarhalne družine ter za celosten, skrajšen prevzem nadzora nad lastnim (ženskim) telesom, pri čemer njena vizija v končni točki predvideva osvoboditev bremena reprodukcije, ki bi nastalo z razvojem tehnologij, s katerimi bi nosečnost zares postala izbira, saj bi omogočala, da bi se plod razvijal v inkubatorju, zunaj maternice. V nekem smislu je njena vizija transhumanistična; telo se prek tehnologije razširi in osvobodi. V času retradicionalizacije se odvija tudi ponovno ukinjanje ženske kot avtonomnega političnega in družbenega subjekta, nadzor nad telesi žensk in nebinarnih oseb pa poteka zlasti prek naturalizacije in biologiziranja hierarhičnih razmerij. Telesu, telesnim funkcijam in izločkom velikokrat pripisujejo simbolne razsežnosti, ki niso poravnane z »biološkimi dejstvi« ali »naravnimi danostmi«, temveč z ideološkimi predpostavkami nekaterih družbenih skupin.

Umetnica Charlotte Jarvis poskuša v sodelovanju z Univerzo v Leidnu razviti žensko spermo.

Ženska sperma

Eden izmed tovrstnih pripisov simbolne vrednosti nastaja v odnosu do sperme – semenska tekočina je v družbi simbol moči, vitalnosti in nadvlade. Umetnica **Charlotte Jarvis** skuša v petletnem projektu *In Posse: ženska sperma in festival Thesmophoria* v sodelovanju z Univerzo v Leidnu na Nizozemskem razviti žensko spermo iz umetničnih celic, ki jih v laboratoriju razvijajo tako, da bi sčasoma postale gibljive semenčice z bički. Pri ustvarjanju semenske tekočine sodelujejo tudi ženske in nebinarne osebe, ki se z umetnico srečujejo na delavnici – oživljanju festivala *Thesmophoria*, festivala plodnosti iz antične Grčije, pri katerem so sodelovale le ženske. Eden od pomembnih aspektov omenjenih delavnic, ki ostajajo, podobno kot starogrški festival, na meji med zasebnim in javnim, odkritim in neodkritim (koliko o dogajanju na delavnicah predati javnosti, odločajo osebe, ki na njih sodelujejo), je tudi darovanje krvi za plazmo, ki je sestavni del semenske tekočine; ker je to krvna plazma več oseb, je to na neki način skupnostni projekt, prek katerega skupnost, ki prispeva k nastajanju sperme, ruši njeno simbolno družbeno moč. Osvoboditev nadvlade in premoči se v tem primeru odvija na praktični, tehnološki ravni, ker gre za realno udejanjanje iskanja možnosti preseganja danih razmerij, kot tudi na simbolni ravni, ki je naslovljena skozi oživljanje festivala plodnosti. V nekem smislu ta projekt tudi z vidika transhumanizma dobro rezonira z idejami, ki jih je v manifestnem besedilu ubesedila Shulamith Firestone – tehnološki razvoj omogoči osvoboditev od bremen reprodukcije ter obenem odvzame metafizične razsežnosti moške seksualnosti, prek katerih skušajo družbe upravičevati moško nadvlado.

Ekstenzije užitka Foto Nada Žgank

Golo življenje

Če *In Posse: ženska sperma in festival Thesmophoria* išče potenciale osvoboditve, *Golo življenje* **Olje Grubić** prikazuje žensko bivanje v redukciji; šest golih ženskih teles se umešča v prostor, išče mesto v občinstvu, na odru, ob stenah prizorišča. V enournem performansu dominira akcija ribanja; performerke v različnih položajih ribajo korenje, bučke in kumarice, pri čemer hkrati simbolno udejanjajo drkanje in gospodinjsko opravilo. Performans na surov, izčiščen način z eno samo akcijo, ki je iz minute v minuto mučnejša – zaradi repetitivnosti in fizičnega napora, ki ga performerke vlagajo v akcijo –, vzpostavi žensko v redukciji na v zasebnost potisnjen seksualni objekt. Hkrati se v ozadju, komaj slišno, fragmentarno odvijajo posnetki monologov, ki so jih performerke pripravile kot miselni tok ob akciji ribanja. Kljub individualnosti je ena od skupnih rdečih niti monologov prekarstvo; kako živeti kot prekarne delavke?

Prek tematike prekarstva, izkoriščanja delavstva in socialne negotovosti se *Golo življenje* povezuje s Shulamith Firestone, ki feminizem ključno povezuje tudi z marksizmom – in kritizira odmik marksizma od feminizma – ter zahteva socialno državo, obenem pa tudi z razstavo *Oblike pritiska* **Alicje Rogalske**, ki se ukvarja s pritiski, ki jih doživlja delavstvo v kapitalizmu; razstava v galeriji Škuc predstavlja več instalacij in videoprojekcij, v katerih avtorica sodeluje in skozi performativno umetnost soustvarja z delavstvom, splošno populacijo in aktivističnimi skupinami; performativne akcije, s katerimi se srečujemo na razstavi, segajo od izdelovanja glinenih krompirjev do preprodavanja solz, odkrivanja »točk pritiska«, ki nastajajo v telesu zaradi prisilne drže pri delu, in performativnega vodenja po supermarketu, ki obravnava prehransko politiko. Ob razstavi je bilo ponujeno tudi performativno vodenje (*Ustvarjalna pisarna Sodelujem*), ki je akcijo soustvarjanja performativnega dejanja razširilo na občinstvo razstave (zlasti srednješolske skupine in skupine oseb iz različnih socialno ogroženih skupin), s čimer tako razstava kot vodstvo po razstavi spodbujata k participaciji in približevanju sodobne (performativne) umetnosti različnim družbenim skupinam.